

trajala vojna tudi čez vso zimo, ako ne bo prehuda. Spomladi vojna zopet izbruhne in bo trajala najbrže še tri mesece, ker je računati z najljubejšim odporom Nemčije in Avstrije. Ako ne nastopijo nepričakovani dogodki, se bo vojna najbrže končala leto dni po svojem izbruhu.

Iz prestolnega govora cesarja Franca Jožefa I. z dne 2. decembra 1848. leta: »Na temelju prave svobode, na temelju enakopravnosti vseh državljanov pred zakonom, kakor na temelju skupnega delovanja z ljudskimi zastopniki ob zakonodaji vzraste iz tal nova domovina, velika kakor je bila prej, toda s pomlajeno močjo!«

Delo slov. učiteljstva za »Rdeči križ«

Šolsko vodstvo v Kazljah je nabralo 57 K 80 vin.; učiteljstvo v Loškem potoku donesek svoje prireditve 140 K; učiteljstvo C. M. šol v Trstu 1% svojih plač 54 K 96 v.; šola v Repentabru nabrala po učenjakih, in sicer v Repnu 22 K 90 vin., v Colu 20 K 60 vin., v Vogljah 10 K 80 vin., v Vrhovljah 29 K 50 vin., skupaj 83 K 80 vin.; nadučitelj Josip Azman v Breznici nabral 6 K 20 vin.; učiteljice c. kr. rudniške šole v Idriji nabrale 742 K; nadučitelj Anton Mervič iz Povirja izkazuje nabranih 200 K 84 vin.; šolsko vodstvo v Kazljah izkazuje nabranih 105 K 30 vin.; nadučitelj Fran Potokar v Dragatušu nabral 106 K 78 vin.; nadučitelj Jan. Zirovnik v Borovnici 11 K; šola v Trzinu nabrala 105 K; skupaj 1614 K 36 vin.

V zadnji številki izkazanih ... K 4694:24
Danes izkazanih ... K 1614:36

Doslej nabranih ... K 6308:60

Prosimo nadaljnjih obvestil, oziroma izpolnil dosedanjih izkazov!

Ne pozabimo na svoje šolstvo!

Vojna je. Da se pa za vojne skrb v prvi vrsti obrača vojnim dogodkom — to je naravno. Naravno je v takih časih, da druga vprašanja, gospodarska in kulturna, stopajo v ozadje, ker je od uspeha vojne odvisna bodočnost države, v kateri živimo.

Zato vidimo tudi sedaj začasni zastoj na vsakem polju javnega življenja. In čeprav so posledice temu občutne tudi za naše narodno delovanje in snovanje, vendar moramo nositi te žrtve zaradi države in nje bodočnosti. Vendar pa vidimo kraj vsega tega ves čas, kar traja vojna, od vseh strani — državnih in avtonomnih oblasti ter raznih korporacij — prizadevanja, da bi se te posledice, kolikor le možno ublažile; posebno pa gredo ta prizadevanja za tem, da se gospodarsko življenje obvaruje pred prevelikimi izgubami.

Videli smo, kako so razne vladne naredbe dajale navodila, kako naj se po deželi osnuje poljsko delo, kako naj se seza pod roko industrialnim in trgovskim podjetjem, kako naj se pomaga obrtništvu preko sedanjih težkih časov itd. itd. Vidimo tudi prizadevanja na socialnem polju, da ne bi prišlo do kakih katastrofalnih dogodkov. Tako se obrača n. pr. posebno pažnja kočljivemu vprašanju brezposelnosti in uvedena je sistematična in dobro organizovana akcija za podpiranje družin vojnih vpoklicancev.

Kakor rečeno že gori, je naravno, da se razne sicer vsakdanje potrebe morajo umikati pred zahtevami vojne in da je tudi naše zanimanje obrnjeno v prvi vrsti dogodkom na bojnem polju. Naravno je, tudi, da za temi prihaja najprej skrb za ... življenje, ali, če se hočemo banalno izraziti: za želedec! Ali vzlic vsemu in vsemu ostaja nevenljiva resnica, da istotako kakor posamezen človek tudi narod ne živi samo od materialnega kruha, ampak mu treba tudi duševne hrane, in da zato tudi v sedanjih težkih časih poleg vojnih dogodkov in materialnih potreb ne smemo pozabljati na svoje etične potrebe. Vsaj tam ne, kjer je možno še kaj storiti, oziroma nadaljevati prejšnje delo, četudi — kjer ne gre drugače — v skrčeni meri. Mislimo naše narodno šolstvo, naše delo na polju narodnega izobraževanja.

Naše društveno delovanje miruje, naše socialno življenje je zastalo. In ni trebalo v to morda šele kakih umetnih ovir od kateresibodi strani ali kakih šikan ali zlobnosti od oblastvene strani: stroj se je ustavil, ker je zmanjkalo premnogih onih, ki so ga gonili v normalnih časih. Zmanjkalo je motorjev našega društvenega delovanja, socialnega življenja in kulturnega snovanja. Tudi naša narodna šola je prizadeta po vojnih dogodkih.

Tudi njej je odtegnjenih premnogih sil, da se moramo že sprijazniti z mislijo, da do rešitve velikega krvavega konflikta tudi ta aparat ne bo funkcioniral popolnoma. Ali zaradi tega nismo odvezani od dolžnosti, da storimo vsaj toliko, kolikor se da storiti ob vladajočih okoliščinah. Vsi v to poklicani faktorji naj skrbijo in store vse, kar je v njihovih močeh, da se bo delo ljudske izobrazbe nadaljevalo vsaj do skrajne meje dane možnosti. Ne pozabljamo, da naobrazba in etična vzgoja zmagujeta nad fizično silo in tudi nad ognjem najžarnejšega patriotizma.

Tudi v teh časih ne smemo pozabljati, da se podlage bodočnosti naroda gradijo — v šoli. In če je neizogibno potrebno že v normalnih časih, pa je še stokrat potrebnejše v tako težkih časih kakor so sedanj, da za ta veliki smoter podpira tudi dom delo v šoli! Zato naj starši navajajo otroke k točnemu obiskovanju šole, k pridnemu učenju in k poslušnosti pred izobraževalci naroda! In ko govorimo o tem kardinalnem pogoj za našo narodno bodočnost, za narodno življenje na etičnih podlagah in za naš kulturni napredek, pa da ne bi se spominjali nje, ki nam daje vsega tega tam, kjer najbolj potrebujemo, na naših periferijah — naše Družbe sv. Cirila in Metoda?!

Dohodki so izostali. Darovi niti ne kapljajo več. Stroški pa so ogromni. Naj se ne razume to kakor očitanje. Zadele so pač tudi našo družbo posledice vojne. Ravno zato pa je težko dobiti besed, s katerimi bi mogli dostojno izraziti svoje hvalečnosti Družbi, da je vzlic vsemu in vsemu vendar odprla šolska vrata naši mladini. Kadar gromje topovi, muze nimajo besede. Tako nekako je govoril že Cicero. Kolika je torej zasluga naše Družbe, da se ni ustrašila neugodnosti časov in da je poskrbela za to, da tudi ob gromenju topov ni popolnoma utihnila beseda — vzgoje naroda v učilnicah, ki nam jih je ustanovila! Bodimo ji od srca hvaležni!

Ali temu plemenitemu čuvstvu naj se pridružuje tudi plemenito dejanje. Vemo — težko je sedaj. Ali če uvažujemo starši, ki uživajo dobre Družbe, da gre za bodočnost njim najdražjega, da dolžnost skrbi za njih, ki so jim dali življenje, tudi v vojni ne pomehuje — in če pomisli vsa naša javnost, da Družba deluje za najvišjo korist narodne skupnosti, potem dobi gotovo vendarle še marsikak dar, da ga položi materi naše mladine na oltar! Ponašljamo: Družba sprejema gotovo z največjim zadoščenjem vsak izkaz priznanja in hvalečnosti, ali potrebuje tudi — podpore. Podpirajoč njo, podpiramo svoje šolstvo, pospešujemo svojo naobrazbo in svoj napredek. Zato kličemo še enkrat vsej naši javnosti: Ne pozabljajmo na svoje šolstvo!

Ministrski predsednik grof Taaffe o priliki prve adresne debate leta 1879.: »V Avstriji ne smemo nikogar pritiskati ob zid!«

Pouk ali brez njega?

(Iz krogov slovenskih staršev.)

Časopisje je že večkrat opozorilo občinstvo, naj v teh izjemnih časih ne pozabljajo vsega le za izjemno; čeprav je naša ženejska družabna funkcija motena, ne sme to v nas ustvariti razpoloženja, da gledamo tudi na druga, glavna ali poststranska opravila z zavestjo, da ne morejo biti redna. Izjemni časi se morajo prej ali slej tudi končati; ne smemo se pa vdajati fatalizmu, temveč moramo ohraniti bolj kot mogoče duševni položaj normalnih časov in — dokler mogoče — tudi rednost običajnega življenja. Če je od štiridesetih milijonov prebivalcev troje recimo tudi pet milijonov na bojišču, ni da bi morali ostali čakati s prekrizanimi rokami, dokler se konča vojna, da se šele potem zopet lotijo svojih opravil.

Po izbruhu vojne se je pojavila v ljudstvu tendenca opuščati vse, suspendirati, kar splošne potrebe le podaljšuje in obtežuje, namesto da bi jih olajšalo in okrajšalo. V tej desorientaciji, ki se tako lahko pojavi in je tudi jako umevna, se je izgubila z vidika celo pomoč, ki more prihajati od šole v svrhu vzpostavljenja normalnih odnošajev ali vsaj v ublaženje posledic njih motenja. Posebno po razglasu projekta novih naborov črnovojniških letnikov od 1878. do 1890. srečate vsak dan ljudi, ki pravijo kakor o najbolj naravnih stvari na svetu: »Zdaj pa sploh ne bo več šolskega pouka.« To je uverjenje, ki je treba njega širjenju v ljudstvu najenergičnejše nasprotovati, medtem ko imajo oblasti nalogo, poskrbeti pravočasno, da se ne uresniči to, česar se je bati.

Nikomur ne pade na um, da ne smejo davčni uradi dalje pobirati davkov. Ra-

zume se, da se zniža število uradnikov, kakor določajo potrebe vojne, na najnižje število; toda če se naj vrši vojna, je neobhodno potrebno, da davčni uradi svoje poslovanje nadaljujejo. Kakor o tem, kar se tiče nabiranja davkov, moremo sedaj trditi o različnih ljudskih opravkih; ne najzadnje o poslovanju šol. V minoletem poletju so oblasti kazale s posebnimi odredbami na potrebo šol ter so celo pozivljale učitelje, naj pričnejo s poukom na kakršenkoli način, še preden potečejo počitnice. Ni dovolj, da se preskrbja delo brezposelnim, ne zadošča, da se da jesti družinam vpoklicanih, ne zadošča skrbeti za ranjence: otroci vseh onih, ki so direktno ali indirektno zadeti od vojne, imajo potrebo, da skrbimo zanje izven doma bolj kot v mirnem času.

Brez opore in vodstva staršev ne morejo otroci dobiti take pomoči nikjer drugje kot v šoli, takaj žene iz ljudstva so sedaj prisiljene boriti se s poslabšanimi življenjskimi pogoji ter opravljati novega in več dela. Preskrbeti otrokom — v sedanjem najneugodnejšem letnem času — zavarovane, higienične prostore, kjer prežive večji del dneva, odtegnjeni vplivom žalostnih vtiskov, kjer naj se jim zdi, kot da se ni nič bistveno izpremenilo krog njih, in kjer naj se vzgojujejo, je prednost neprecenljive vrednosti ne le za otroke, temveč tudi za njih starše.

Medtem ko so očetje v vojni nevarnosti, ni prav, da bi izgubili otroke, kakor se marsikdo boji, da bi izgubila nova generacija eno leto eksistenco zaradi suspenzije šolskega poslovanja, ki se ji je lahko izogniti. Če se zdj suspendiranje upravičeno v nekaterih krajih, kakor n. pr. v Pulju, se izkuša od pomoči z otvorjenjem privatnih tečajev, v katerih poučujemo celo učitelji, ki sicer službujejo v armadi, a imajo dovoljenje poučevati vsaj po nekaj ur vsak dan. V drugih krajih in posebno za ljudske šole naj se zaposlijo vsi učitelji, ki so še na razpolago, bodisi da so prosti zaradi starosti ali drugih vzrokov vojaškega službovanja; naj se uporabijo tudi za zgolj deske oddelke učiteljice, kakor se je to storilo v drugih javnih uradih. Naj se gleda pri vpoklicu sposobnih pod orožje in pri črnovojniški reviziji na potrebo zavodov, ki jim pripadajo učitelji, in naj se pustijo pokrite vsaj najnujnejše učne potrebe.

Naj se skrijajo ure učencev tudi na minimum in naj se zvišajo na najvišjo mero urniki učiteljev, a zabrani naj se nevarnost zapretja šol, četudi le začasnega, katerega škoda je težko preračunljiva za bodočnost, medtem ko so koristi nasprotnega evidentne. Z rednim poslovanjem šol, sicer skrčnim, a ne prekinjenim, bodo mlade generacije nadaljevale svoje priprave za vršenje družabnih dolžnosti, ki jih čakajo; družinam bodo olajšane težkoče, ki jih provzroča vojna; oni, ki najbolj nosijo težo, bodo potolaženi v gotovosti, da so njih otroci izven nevarnosti, da izgube kakšno leto eksistence; in vse ljudstvo bo manj deprimirano, ker bo en vzrok več izločen, da bi se čutili živeče v izjemnem času. In vzdržanje vsaj ogrožja normalnega življenja, zavest, da se vsaj najvažnejše funkcije v družbi razvijajo kakor običajno, je prvi pogoj, da se premaga kriza.

Tu imajo šolske oblasti lepo priliko, da ustrezajo tem moralnim potrebam vsega prebivalstva, da ne nastane prekinjenje vzgojnega in poučnega delovanja šole, ki naj kakor uspešno zdravilo hladi rane in mlado generacijo pripravlja in usposablja za bodoče življenje!

Že zavest, da stoji izven bojne vltre vsaj eno zavetišče — šola — najdražjega zaklada človeštva — mladine; zavest, da delovanja šole ni mogla zaustaviti krvava vojna, že ta zavest bo vplivala vsestransko blagodejno in bo tudi v ljudstvu utrčila vero v svetost, vzvišenost in potrebo šol!

Važna razsodba državnega sodišča.

Dunaj, 25. oktobra 1914.

Državno sodišče je danes izdalo razsodbo, ki pravi, da se staršev brez konfesije ne more siliti, da bi za svoje šoloobvezne otroke, kiso tudi brez konfesije, določili kako od države priznane veroizpoved v svrhu poučevanja v veronauku. Državno sodišče je predsedoval njega prezident dr. pl. Grabmayr, v obravnavi pa je bil ta slučaj:

Posestniku Francu Kuku v Kohelni na Češkem, ki je kakor njegova žena brez konfesije, je okrajno glavarstvo v Semilu leta 1912. ukazalo, da mora za svoja dva otroke, ki obiskujeta ljudsko šolo in ki sta v rojstni knjigi vpisana tudi brez konfesije, tekem osmih dni določiti kako

od države priznane veroizpoved, ki se naj v njej poučujeta oba otroka. Namestništvo v Pragi je zavrnilo Kukov rekurz, ter je rekurentu priobčilo, da mora tekom 14 dni po polnomočju namestništvenga odloka določiti za oba svoja otroke kako od države priznane veroizpoved, sicer bo na podlagi cesarskega patenta z dne 20. aprila 1854 k temu prisiljen. Ministrstvo za notranje zadeve je odobrilo odlok namestništva, nakar se je Kuk pritožil na državno sodišče.

Pritožnikov zastopnik dr. Bartušek je poudarjal, da se z izpodbijanim odlokom predvsem krati pritožniku pravice svobode vere in vesti, ki jo zagotavlja vsakemu državljanu člen XIV. državnega osnovnega zakona. S siljenjem k udeležbi veronauka — je izvajal pritožnik — bi bila otroka, ki sta bila brez vsakega zadržka vpisana v rojstno knjigo brez konfesije, neposredno primorana k verskim vajam. Nadalje izjava pritožba, da se z izpodbijanim odlokom k določitvi kake od države priznane veroizpovedi krati pritožniku v členu XVI. zajamčena pravica domačih verskih vaj in končao, da se jemlje v členu XVII. tega zakona vsakemu državljanu zagotovljena pravica svobode znanosti in njenih nauk.

V protispisu ministrstva za nauk in bogočastje je rečeno, da gre svobodi vere in vesti, zajamčeni v členu XIV., zlasti za šoloobvezne otroke gotova omejitev, ki je izražena v medkonfesionalnem zakonu z dne 25. maja 1868 ter v državnem šolskem zakonu z dne 14. maja 1869 in z dne 2. maja 1883.

Državno sodišče je z danes izdano razsodbo priznalo, da se je z izpodbijanim odlokom kratila v členu XIV. državnega osnovnega zakona vsakemu državljanu zajamčena pravica svobode vere in vesti.

V razlogah razsodbe se poudarja, da sta bila ob sklepanju zakona pritožnik in njegova žena vpisana v register brez konfesije. Ako je bil sedaj pritožnik pozvan, da mora tekom osmih dni za svoja dva šoloobvezna otroke, ki sta bila v rojstno knjigo vpisana brez konfesije, določiti kako od države priznane veroizpoved in mu še priklopilo od svoje strani pretnjo eventualnih sredstev siljenja, tiči v tem po nazorih državnega sodišča nedopustno siljenje vesti in torej kršenje pravice svobode vere in vesti.

Z ozirom na druge točke pritožbe je izreklo državno sodišče, da pritožba zaradi nedostajanja stvarnih pogojev ni utemeljena.

Književnost.

Zgodovinski zapiski za obče ljudske šole. Sestavljen Josip Brinar. — Velja vez. 90 v. — Založil in natisnil Maks Šeber v Postojni 1914. — Str. 73. — Knjiga, ki smo jo že naznanili, leži sedaj pred nami ter nam ugaja po svoji zunanosti in vsebini. Najprej govori o naši domovini v prazgodovinski dobi, potem navaja najstarejše učeničke naših dedov: Egipčane, Feničane, Babilonce in Orke. Zatem pripoveduje o Rimljanih v naši domovini ter opisuje preseljevanje narodov in naselitev Slovencev. Dalje se vrste poglavja o starih Slovanih, o Karlu Velikem, o sv. Cirilu in Metodu in o Madžarih. Opisana je ustanovitev Vzhodne krajine (Babenberžani), iz križarskih vojn se je razvilo viteštvo in so nastali samostani. Za Rudolfom Habsburškim sta opisana Albrecht I. in Friderik Lepi. Posebno poglavje govori o umeščanju korotanskih vojvod, ravno tako o Rudolfu IV. Ustanovniku in o Karlu IV. Svoj oddelek imajo Hus in husiti, Friderik III., kralj Matjaž, celjski grofje, Andrej Baumkirchner in Erazem Predjamski. Knjiga piše potem o kmetih v srednjem veku, o srednjeveških mestih, o iznajdbah srednjega veka in o odkritju Amerike. Očrtan je Maksimilijan I., za njim je govor o kmetijskih uporih, o porazu Srbov na Kosovem polju, o turških napadih na slovenske dežele, o slavni vojskovodjah Slovencev v turških vojnah, o bitki pri Mohorčju in o prvem obleganju Dunaja. Nikolaj Zrinski ima svoje poglavje, ravno tako reformacija, drugo obleganje Dunaja in Evgen Savojski. Za Karlom VI. in pragmatično sankcijo prihaja Marija Terezija s sinom Jožefom II. Za Napoleonom stoji »Ilirija oživljena«, za to Jurij Vega, potlej se prikaže tragedija Napoleonovega padca, Cesar Franc I. in cesar Ferdinand I. Dobrotljivi pripravljata pot vladarstvu cesarja Franca Jožefa I. Ko je opisana njegova osebnost, spoznamo ustavo Avstro-Ogrske ter obče pravice in dolžnosti avstrijskih državljanov. Knjigo dopolnjuje dodatek, ki kaže naraščanje avstrijsko-ogrske monarhije, nam daje časovni pregled in končno pregled vladarjev. — Iz tega je razvidno, da je na tesnem prostoru povedano veliko.

To se je pisateju izbornu posrečilo, ke je s spretno roko iz obilice izbral jedro, ki ga je z lapidarnimi stavki ustalil v znanje in preudarek malemu in velikemu svetu. Da, tudi temu, zakaj zanimala bo knjiga tudi njega. — Splošna naša sodba se glasi: Dobili smo lepo knjigo izpod večjega peresa!

Ročni zapisnik za šolsko leto 1914.—1915. XXI. letnik. Sestavil L. Jelenec. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. — Od rajnega Primožica zasnovano, od spretno roke tovariša Jelenca nadaljevano delo je doseglo že 21. letnik — znamenje, da je dobro in potrebno. In res ne more biti učitelj in učiteljica brez tega vademekuma, ki nam je dober prijatelj in kažipot po vsem slovenskem šolskem svetu. Koliko ljubih in dragih imen! Koliko srečanja v duhu! Koliko veselostnih spominov! Koliko ponosa! Vse sile so se zarotile proti nam — celo glad! — a glejte nas! Še smo! Še bomo! Ves slovenski svet je prepleten z omrežjem slovenskih šol. Mi brusimo svojemu narodu orožje duha, ustvarjamo novo dobo pravice in enakopravnosti, ki nam šele da, kar nam jemlje sedanost! Tako slutimo ob lepi knjižici. Zato pa — iskreno pozdravljen, moj dobri, dobri znanec!

Koledar (Vestnik) XXIX. šolske Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani za navadno leto 1915. Izdalo in založilo vodstvo. Cena 1K 20 vin. V Ljubljani. Tisk »Narodne tiskarne«. 1914. — Za običajno koledarsko vsebino in za praktično objavo poštnih določb priobčuje koledar življenjepisa Družbin velikih dobrotnikov: Franca Babiča in župnika Frana Škrjanca. — V vseh Družbinah prijateljih zbudi ponosno zavest reminiscenca o velikem vladiki Strossmayerju in o njegovih simpatijah do Družbe. — Zgodovinska črtica »Turška pravica« in lepa vrsta slovanskih osebnih, moških in ženskih imen zaključujeta beletristični del koledarjev. — Silno bogat na računih in imenih je Vestnik, ki izkazuje Družbine aktivne imovine K 1.690.767:59, pasivne imovine pa K 487.541:07, torej čiste imovine dne 31. grudnia 1913. leta K 1.203.226:52. — Proračun za leto 1915 izkazuje stroškov K 301.900, dohodkov pa K 145.000, torej primanjkljaja K 156.900, ki ga bo treba pokriti iz zapuščinskih skladov in z najetjem posojila. — Težki časi so prihrumeli nad Družbo. Treba bo velike, podvojene požrtvovalnosti, da nam ne padejo sredstva, ki se ž njimi šolajo otroci v darja so proračunjeni na K 3500. Videli Družbinah zavodih. — Dohodki tega kolebomo, ali bo slovenska radodarnost uresničila vsaj to postavko! — Družbine zavode in učno osebje si na podlagi statističnih podatkov v knjigi ogledamo pozneje posebe. Od Družbinah učiteljev je mobiliziranih deset.

Šestdesetletnica hrvatskega pisatelja. Dne 26. oktobra je praznoval znameniti hrvatski romanopisec in pesnik Ksaver Šandor Gjalski (Ljuba Babić) svojo šestdesetletnico. Sredi vojne vihere se spominja slavnega književnika tudi slovenski narod z vsem spoštovanjem.

Srednješolske vesti.

Srebrno kolajno za zasluge za »Rdeči križ« je dobil ravnatelj mariborske gimnazije dr. Josip Tominšek.

Drugi zbor ukrajinskih strelcev. Osrednje vodstvo prostovoljnih ukrajinskih siskih (sokolskih) strelcev je na svoji zadnji seji na Dnaju sklenilo, da se organizira še drugi zbor prostovoljnih ukrajinskih strelcev. Prostovoljne darove v ta namen sprejema Amelan Bačinskij, gimnazijski učitelj na Dunaju, XVIII., Gentzgasse 25, I. nadst., vrata 16.

Slovenski profesor, ujet od Rusov. Prof. dr. Janko Kotnik, ki je predlanski poučeval na goriški realki, sedaj pa je profesor v Banjaluki in poročnik pri bos. herc. pešpolku št. 4, ki ga pogrešajo, je pisal dne 26. septembra svojim staršem na Koroškem, da se nahaja v ruskem ujetništvu.

Predavanje na drugi državni gimnaziji v Ljubljani. Dne 20. oktobra je za drugo državno gimnazijo v telovadnici ljubljanskega učiteljskega predaval prof. Vesenjak o veleaktualni temi »Zgodovinski poklic Avstrije v Evropi«. Predavanja se je udeležil ves zavod z učiteljskim zborom in nekaterimi rodovinskimi člani učencev. Predavatelj je jasno in poljudno odgovarjal na vprašanje, zakaj se je ob izbruhu sedanje svetovne vojne mahoma pojavilo tako edinstveno patriotično navdušenje vseh avstrijskih narodov za obrambo skupne domovine. Govoril je tako iz srca vseh, da je po sklepu predavanja kakor z elementarno silo zagromelo po dvorani glasno odobravanje. Na to je ravnatelj Štritof z veseljem konstatiral, da je glasno odobravanje do-

kaz, da tudi mladina razume sedanje velike čase, da čustvuje z vsem avstrijskim prebivalstvom brez razlike narodnosti in stanu v edinosti patriotičnega mišljenja in da se združuje z njim v vroči prošnji do vsemogočnega Boga, naj bi skoraj podelil sijano zmago našemu orožju, borečemu se za pravico, za sveto stvar, ki mora končno zmagati. Ob koncu so vsi navzoči v dokaz zvestobe in vdanosti zaklicali presvetlemu cesarju navdušeno gromovit trikratni »živio«.

Odbor Dijaške kuhinje v Kranju, ki je pod nadzorstvom občinskega odbora v Kranju, razpošilja pravkar poročilo o delovanju v šolskem letu 1913/14. (20. leto obstanka). Tekom šolskega leta 1913/14. so sprejeli v dijaško kuhinjo 48 ubožnih pridnih učencev cesarja Franca Jožefa gimnazije v Kranju. Po svojem domovju je bilo podpirancev: s Kranjskega 44, s Koroškega 2, s Štajerskega in s Primorskega po 1. Od Kranjskega odpadejo na sodne okraje: 12 na škofjeloški, 14 na radovljški, 8 na kranjski, 5 na kamniški, 4 na kranjskogorski, 1 na trziški, 1 na ljubljanski, 1 na logaški in 2 na vipavski sodni okraj. Za 10.173 kosil in 9991 večerij se je izdalo 4707 K 26 vin. Dijaki so prispevali mesečno: dva po 6 kron, 23 po 5 K, eden po 4 krone, 8 po 3 krone, eden po 2 kroni; 13 dijakov je dobivalo hrano brezplačno. Dohodki so znašali 4487 kron 24 vin., stroški 4765 kron 72 vin., torej 278 K 48 vin. primanjkljaja. Z večjimi zneski so se spomnili Dijaške kuhinje: mestna občina Kraj (500 K), Kmetiška posojilnica v Ljubljani (50 K), mestna občina Škofja Loka (50 K), občina Stara Loka (20 K), občina Smlednik (30 K), duhovni svetnik Jernej Ramovš (100 K), nadžupnik Franc Kušar (40 K), Kreditno društvo v Kranju (25 kron), trgovci v Kranju odkupnino od novoletnih daril (420 kon). Odborovo delovanje so podpirale mnogo rodovine kranjskega mesta, ki so delile ubožnim dijakom hrano ali pa jih denarno podpirale. Tekom leta so umrli ti-le dobrotniki: vpokojeni župnik Martin Poč v Kamniku, župan Anton Burger v Hrašah pri Smledniku, kavarnar Karel Jäger in posestnica Terezija Končeva v Kranju. — V odboru Dijaške kuhinje so gospodje: dr. Edvard Šavnik, c. kr. višji okrajni zdravnik, načelnik; Boleslav Bloudek, c. kr. stavbni svetnik, načelnikov namestnik; Ivan Masten, c. kr. profesor, tajnik; Anton Zupan, c. kr. profesor, blagajnik; okrajni sodnik Oskar Dev, profesor dr. Vladimir Herle in mag. pharm. Franc Šavnik, odborniki. Iz dobe dvajsetletnega obstanka Dijaške kuhinje navajamo te-le podatke: Od 6903 učencev, ki so pohajali cesarja Franca Jožefa gimnazijo v Kranju od njenega reaktiviranja v letu 1894, pa do letos, jih je dobivalo hrano v Dijaški kuhinji 1477; použili so skupaj 521.496 obedov, ki so stali 95.848 kron. — Društveno imetje znaša: 55.705 kron 73 vin. glavnice in 4549 K 95 vin. razpoložljive, skupaj 60.255 K 68 v. Skupni dohodki znašajo 18.050 K 27 vin. skupni izdatki pa 97.794 K 59 v. Odbornikov je bilo 26; od teh jih je 5 umrlo (veleposestnik Peter Mayr, ravnatelj Andrej Žumer, odvetn. dr. Fr. Prevc, profesor Anton Peterlin in odvetnik dr. Josip Kušar). — Misel, da se ustanovi Dijaška kuhinja v Kranju, je izšla iz občinskega odbora. Dijaško kuhinjo vodi kot načelnik od njenega početka g. Edvard Šavnik, ki si je pridobil zanj s svojo požrtvovalnostjo in nesebičnostjo neminljivih zaslug. — Končno omenjamo še one velikodušne dobrotnike, ki so Dijaški kuhinji naklonili večja darila in volila: veleindustrijalec Vinko Majdič, župnik Šimen Robič, gospa Josipina Schiffrer, Jera Zorman, veletržec Janko Majdič, mornariški zdravnik dr. Leopold Majdič, učitelj Josip Traven, veletržec Ivan Majdič, gospodična Gabrijela Scaria, gospodična Marija Zismannova, gospa Katarina Roblekova in inženir Vil. Polak. — M. Pirnat.

Kranjske vesti.

—r— **Ranjen je bil** v nogu v boju pri Antwerpnu tovariš Ludovik Mikolič, učitelj v Črnomlju. Tako piše topničar Slovenec M. Oswald v pismu iz Antwerpna z dne 14. oktobra t. l.

—r— **Ranjen je bil** na severnem bojišču že koncem avgusta profesor I. drž. gimnazije v Ljubljani, rezervni poročnik Rudolf Grošelj. Zadet je bil v roko in so mu v bolnici v Levovu odrezali spodnjo laket desne roke. Dne 15. septembra je bil še v Levovu, odkoder je pisal svojim staršem. Njegova karta je prišla čez Stockholm v Ljubljano.

—r— **Na dopustu** je v svojem službenem kraju tovariš Fran Vončina, učitelj v Žireh. Vojaški naporji so zrahljali njegovo zdravje.

—r— **Ranjen je bil** na severnem bojišču profesor ljubljanskega liceja rezerv. poročnik Josip Berce. Dne 20. pret. m. dopoldne so ga prinesli na prostor za obvezovanje ranjenec. Ranjen je od šrapnela na glavi; desna roka in noga sta popolnoma otrpli; ranjenec ne more nič govoriti in ne spozna nikogar. — Dodatno nam poročajo, da je prof. Josip Berce sicer težko ranjen, vendar smemo upati, da popolnoma okreva. Kakor njegov sluga poroča, ga je ranila v glavo krogla iz puške, ni ga pa raul šrapnel. — Iskreno želimo, da bi se simpatičnemu možu zdravje popolnoma vrnilo!

—r— **Prof. Ludovik Vagaja**, praporščak 17. pešpolka, je pisal svoji materi, da se nahaja v ruskem ujetništvu. Bil je ranjen na desni roki in je pismo pisal še z levico, vendar pa se mu rana dobro zdravi.

—r— **Tovariš Jakob Dimnik**, nadučitelj v Ljubljani, je bil nevarno zbolel, a se mu je bolezen po prizadevanju mestnega zdravnika g. dr. Kraigherja obrnila na bolje. Želimo, da bi se tovarišu Dimniku zdravje kmalu zopet popolnoma vrnilo.

—r— **V ruskem ujetništvu** se nahaja Fr. Z dolšek, strokovni učitelj kmetijske šole na Grmu. Zadnje pismo je pisal iz Saratova ob Volgi.

—r— **V ruskem ujetništvu** se nahaja Janko Dimic, strojni stavec naše tiskarne. Šrapnel mu je razbil puško, nje kopito ga je poškodovalo do onesveščenja. Takega so vjeli Rusi. Sedaj je na poti v Sibirijo v Omsk.

—r— **Trgovska in obrtna zbornica** je na zadnji svoji seji izvolila za svojega zastopnika v šolskem odboru obrtne nadaljevalne šole na Jesenicah pekovskega mojstra Albina Hauptmanna.

—r— **Delo za sirote in ranjence.** Tovariš Fran Potokar, nadučitelj v Dragatušu, je prevzel nadzorstvo osirotelih otrok, tovarišica Josipina Ahačičeva, učiteljica istotam, pa streže ranjencem v bolnišnici v Rudolfovem.

—r— **Zahvala.** Povodom poučnega izleta šolske mladine iz Dragatuša v Rudolfov pod nadzorstvom tukajšnjega učiteljskega izreka podpisano vodstvo gospodu Kalčiču, oskrbniku Elizabetne bolnice, g. Horvatu, upravitelju tiskarne, usmiljenim bratom, ravnatelju kmetijske šole na Grmu, gospodu Rohrmannu za preprijazen, gostoljuben sprejem, za poljudno obsežno razpravo in vsestranska pojasnila moderno urejenih naprav najiskreneje zahvalo, kakor tudi gostilnici »Štamburjevi« za izbornu postrežbo. — Vodstvo ljudske šole Dragatuš, dne 29. oktobra 1914. — Potokar Franc, naduč.

—r— **Pohvalno priznanje** je izreкло armadno poveljstvo za Srem in Banat v imenu najvišje službe rezervnemu poročniku Teodorju Šetini za hrabro in spretno vodstvo v sovražnem ognju. — Odlikovani poročnik je sin tovariša Franca Šetine, nadučitelja v Črnomlju.

—r— **Šolstvo v občinskem svetu ljubljanskem.** Na seji občinskega sveta ljubljanskega dne 20. oktobra t. l. je podžupan dr. Triller poročal, da je vlada sporočila, da za obrtno-nadaljevalne šole letos ne bo dala prispevka. Obč. svet, sklone principialno, da je pripravljen dovoliti tretjino doslej od vlade plačanega prispevka, če storita dežela in trg. in obrtniška zbornica isto. Obč. svetnik Pammer pojasni, da trg. zbornica takega prispevka ne more dati, vključ temu se županov predlog v principu sprejme. — Glasom poročila istega poročevalca se začasno nastavi za pomočnico na dnevnem zavetišču Jožica Likozarjeva s 50 K mesečno in Danetova s 15 K mesečno nagrado. Sprejme se tudi resolucija obč. svetn. Jegliča, da naj se razmišlja, kako bi se na zavetišču uvedlo moško ročno delo. — Uršulinke prosijo za prispevek k stroškom za vzdrževanje šolskega poslopja ter navajajo kot stroške za premost 741 K, kar pa bo veljalo najbrž za ves samostan. Mestna občina more prispevati za zunanjo šolo samo 1000 K. Sprejeto.

—r— **Gorupova ustanova za gojenke deklishega liceja v Ljubljani.** Razpisana so 3 mesta po 386 K. Prosilke slovenskih, oziroma hrvatskih staršev imajo opremiti svoje prošnje: 1. s krstnim ali rojstnim listom, 2. z ubožnim listom, 3. z zdravniškim izpričevalom, 4. z izpričevalom o cepljenih kozah, 5. s šolskimi izpričevali o poslednjih dveh semestrih ter 6. v prošnji navesti, kje stanujejo starši, oziroma varuhi, in če uživajo same ali kdo izmed bratov ali sester kakšno ustanovo ali javno podporo in v katerem znesku. Prošnje je nasloviti na c. kr. deželno vladu v Ljubljani in vložiti pri licejskem ravnateljstvu najkasneje do 20. novembra t. l.

—r— **Delo c. kr. deklishe ljudske šole v Idriji za »Rdeči križ«.** Učiteljice in učenke višjih razredov na c. kr. 8raz. rud. deklishe ljudski šoli v Idriji so pod vod-

stvom ravnateljice Marije Kavčičeve zasnovale dne 3. sept. t. l. pletilni, oziroma šivalni tečaj v prid društvu »Rdečega križa«. — Nabralo se je po učiteljicah in s prispevki c. kr. rud. direkcije (200 K), Lokalnega odbora (100 K), in idrijske podružnice »Rdečega križa« (100 K), do 24. oktobra v nabavo pletilnega materiala 742 K 68 v v denarju, razentega pa tudi mnogo perila, volne i. dr. — Imena darovalcev so bila objavljena v ljubljanskem uradnem listu. — Odposlale so se te-le stvari: 252 srajc, 40 parov spodnjih hlač, 25 jopičev, 310 parov nogavic, 183 parov zapetnikov, 40 parov kolenk, 600 parov snuč, 140 telesnih ovijač, 50 avb, 33 robcev, 114 rjuh, 33 predlek, 10 napolnjenih blazin, 50 brisač, 6 velikih zabojev obvezilk, 3 zaboje polnenja za blazine in 700 cigaret. Razentega se je preskrbelo 8 idrijskih ozdravljenih vojakov, ki so se podali zopet na bojišče, z vsemi gori naštetimi zimskimi stvarmi. — Od 25. oktobra naprej nadaljujejo učiteljice in učenke v smislu tozadevnega poziva c. kr. ministrstva za uk in bogočastje z dne 9. okt. 1914, št. 43.490, v šoli in doma dela za naše vrle vojake.

—r— **Darila za vojake, oziroma ranjence v naturalijah** so poslali: Učitelj Poljanec 6 vreč suhih sliv; Tonča Štamcerjeva, učiteljica v Podbrezjah, 39 kosov pletenega blaga; učiteljica Demšarjeva in Čermeljeva v Cerkljah (Dol.) 7 kosov pletenega blaga; vad. učiteljica Marija Sohulz v Ljubljani 4 blagajnice in 2 palici; dalje so poslali raznega blaga: učenke obrtne šole v Ljubljani, učenici na Vrhniki, učenke deklishe šole v Kamniku, učiteljice in učenke c. kr. 8-razr. rudn. deklishe šole v Idriji; šolsko vodstvo v Košani, učenke ljudskih šol Ljubljanske okolice: Studenec, Brezovica, Borovnica, Ježica, Sostro, Št. Jurij in Vič, šolsko vodstvo na Primskovem, šole kamniškega okraja, učiteljica Frida Uhlava, učiteljica Ivanka Cegnarjeva v Žabnici; ljudska šola v Dragatušu; ljudska šola v Trzinu.

—r— **V Trzinu** so pletle učenke pod vodstvom učiteljice tovarišice Jul. Kocijančičeve za vojake v vojni nogavice, zapetnike in čepice.

—r— **Iz Loškega potoka** pišejo: Šolska prireditelj tukajšnjega učiteljskega se je izvršila povsem dobro in vsestransko zadovoljivo. Dvorana »Društvenega doma« je bila natlačeno polna občinstva, ki je pri vsaki točki lepo in bogato sestavljenega vzporeda navdušeno ploskalo. Sodelujoče učiteljstvo, kakor tudi šolska mladina je izvršila svojo nalogo izbornu. Najbolj pa je ugajal našim ljudem nastop dečkov v koračnici »Mladi vojak«. Igralci in igralk v Ganglovi dramatični sliki »Zadnji obisk« so dosegli popoln uspeh. Čisti dobiček v znesku K 140 se je porabil za nakup volne za pletenje nogavic vojakom, ki so v vojni. Vsa čast marljivemu našemu učiteljstvu!

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Provi-zorična učiteljica na ljudski šoli v Št. Jurju Hedviga Večaja je bila premeščena na enorazrednico v Zažar.

—r— **Tobak za vojake.** Na tozadevni oklic so darovale v nabiralnici c. kr. dežel. vlade: deklishe šola v Kranju 7 zavojev tobaka, gojenke učiteljske v Ljubljani 1800 cigaret.

—r— **Odlikovanje.** Tiskarniški nadzornik naše tiskarne, g. Anton Sterlekar, je dobil častno svetinjo za 40letno zvesto službovanje. — Čestitamo.

Štajerske vesti.

—š— **Ranjen je bil** 14. pret. m. na severnem bojišču tovariš Stefan Firm, v Olinju, službujoč kot četovalja pri 20. lovskem bataljonu. Ima težko ranjeno levo roko. Leži v Krakovu, Festungsspital. Objekt VIII., oddelek 6.

—š— **Odlikovan** je bil z vojaškim zasluznim križcem z vojno dekoracijo stotnik domobranskega polka št. 26 — bivši učitelj — Fran Z w i r n, naš štajerski rojak, doma iz Stoperc pri Rogatu.

—š— **Običajni viničarski tečaji** se vrše tudi prihodnje leto v Mariboru in Zgor. Radgoni. Začne se 15. februarja, prošnje za sprejem je pa treba vložiti pri deželnem odboru do 6. januarja.

—š— **Iz Ptuj.** Za telovadnega učitelja na deželni gimnaziji je imenovan dosednji suplent Josip Koinig.

—š— **Šolstvo v Mariboru.** Poročajo nam: V četrtek, dne 22. oktobra t. l., je bil odprt šolski pouk na skoro vseh tukajšnjih zavodih, izvenzaj nvanjo žensko in moško učiteljske. Kakor smo že poročali, je gimnazija v realki in ima popoldanske ure. Dijaštva je mnogo, samo prvi gimnazijski razredi so nekoliko slabše obiskani od drugih let. Istega dne so s poukom pričeli tudi na ljudskih in meščanskih šolah, izvzemši c. kr. vladnico moškega učiteljskega. Pouk na meščanskih šolah je za posamezne razrede vsak drugi dan, to zaradi

To se je pisateju izbornu posrečilo, ke je s spretno roko iz obilice izbral jedro, ki ga je z lapidarnimi stavki ustalil v znanje in preudarek malemu in velikemu svetu. Da, tudi temu, zakaj zanimala bo knjiga tudi njega. — Splošna naša sodba se glasi: Dobili smo lepo knjigo izpod večjega peresa!

Ročni zapisnik za šolsko leto 1914.—1915. XXI. letnik. Sestavil L. Jelenec. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. — Od rajnega Primožica zasnovano, od spretno roke tovariša Jelenca nadaljevano delo je doseglo že 21. letnik — znamenje, da je dobro in potrebno. In res ne more biti učitelj in učiteljica brez tega vademekuma, ki nam je dober prijatelj in kažipot po vsem slovenskem šolskem svetu. Koliko ljubih in dragih imen! Koliko srečanja v duhu! Koliko veselostnih spominov! Koliko ponosa! Vse sile so se zarotile proti nam — celo glad! — a glejte nas! Še smo! Še bomo! Ves slovenski svet je prepleten z omrežjem slovenskih šol. Mi brusimo svojemu narodu orožje duha, ustvarjamo novo dobo pravice in enakopravnosti, ki nam šele da, kar nam jemlje sedanost! Tako slutimo ob lepi knjižici. Zato pa — iskreno pozdravljen, moj dobri, dobri znanec!

Koledar (Vestnik) XXIX. šolske Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani za navadno leto 1915. Izdalo in založilo vodstvo. Cena 1K 20 vin. V Ljubljani. Tisk »Narodne tiskarne«. 1914. — Za običajno koledarsko vsebino in za praktično objavo poštnih določb priobčjuje koledar življenjepisa Družbin velikih dobrotnikov: Franca Babiča in župnika Frana Škrjanca. — V vseh Družbinah prijateljih zbudi ponosno zavest reminiscenca o velikem vladiki Strossmayerju in o njegovih simpatijah do Družbe. — Zgodovinska črtica »Turška pravica« in lepa vrsta slovanskih osebnih, moških in ženskih imen zaključujeta beletristični del koledarjev. — Silno bogat na računih in imenih je Vestnik, ki izkazuje Družbine aktivne imovine K 1.690.767:59, pasivne imovine pa K 487.541:07, torej čiste imovine dne 31. grudnia 1913. leta K 1.203.226:52. — Proračun za leto 1915 izkazuje stroškov K 301.900, dohodkov pa K 145.000, torej primanjkljaja K 156.900, ki ga bo treba pokriti iz zupščinskih skladov in z najetjem posojila. — Težki časi so prihrumeli nad Družbo. Treba bo velike, podvojene požrtvovalnosti, da nam ne padejo sredstva, ki se ž njimi šolajo otroci v darja so proračunjeni na K 3500. Videli Družbinah zavodih. — Dohodki tega kolebomo, ali bo slovenska radodarnost uresničila vsaj to postavko! — Družbine zavode in učno osebje si na podlagi statističnih podatkov v knjigi ogledamo pozneje posebe. Od Družbinah učiteljev je mobiliziranih deset.

Šestdesetletnica hrvatskega pisatelja. Dne 26. oktobra je praznoval znameniti hrvatski romanopisec in pesnik Ksaver Šandor Gjalski (Ljuba Babić) svojo šestdesetletnico. Sredi vojne vihere se spominja slavnega književnika tudi slovenski narod z vsem spoštovanjem.

Srednješolske vesti.

Srebrno kolajno za zasluge za »Rdeči križ« je dobil ravnatelj mariborske gimnazije dr. Josip Tominšek.

Drugi zbor ukrajinskih strelcev. Osrednje vodstvo prostovoljnih ukrajinskih siskih (sokolskih) strelcev je na svoji zadnji seji na Dnaju sklenilo, da se organizira še drugi zbor prostovoljnih ukrajinskih strelcev. Prostovoljne darove v ta namen sprejema Amelan Bačinskij, gimnazijski učitelj na Dunaju, XVIII., Gentzgasse 25, I. nadst., vrata 16.

Slovenski profesor, ujet od Rusov. Prof. dr. Janko Kotnik, ki je predlanski poučeval na goriški realki, sedaj pa je profesor v Banjaluki in poročnik pri bos. herc, pešpolku št. 4, ki ga pogrešajo, je pisal dne 26. septembra svojim staršem na Koroškem, da se nahaja v ruskem ujetništvu.

Predavanje na drugi državni gimnaziji v Ljubljani. Dne 20. oktobra je za drugo državno gimnazijo v telovadnici ljubljanskega učiteljskega predaval prof. Vesenjak o veleaktualni temi »Zgodovinski poklic Avstrije v Evropi«. Predavanja se je udeležil ves zavod z učiteljskim zborom in nekaterimi rodovinskimi člani učencev. Predavatelj je jasno in poljudno odgovarjal na vprašanje, zakaj se je ob izbruhu sedanje svetovne vojne mahoma pojavilo tako edinstveno patriotično navdušenje vseh avstrijskih narodov za obrambo skupne domovine. Govoril je tako iz srca vseh, da je po sklepu predavanja kakor z elementarno silo zagromelo po dvorani glasno odobravanje. Na to je ravnatelj Štritof z veseljem konstatiral, da je glasno odobravanje do-

kaz, da tudi mladina razume sedanje velike čase, da čuvstvuje z vsem avstrijskim prebivalstvom brez razlike narodnosti in stanu v edinosti patriotičnega mišljenja in da se združuje z njim v vroči prošnji do vsemogočnega Boga, naj bi skoraj podelil sijano zmago našemu orožju, borečemu se za pravico, za sveto stvar, ki mora končno zmagati. Ob koncu so vsi navzoči v dokaz zvestobe in vdanosti zaklicali presvetlemu cesarju navdušeno gromovit trikratni »živio«.

Odbor Dijaške kuhinje v Kranju, ki je pod nadzorstvom občinskega odbora v Kranju, razpošilja pravkar poročilo o delovanju v šolskem letu 1913/14. (20. leto obstanka). Tekom šolskega leta 1913/14. so sprejeli v dijaško kuhinjo 48 ubožnih pridnih učencev cesarja Franca Jožefa gimnazije v Kranju. Po svojem domovju je bilo podpirancev: s Kranjskega 44, s Koroškega 2, s Štajerskega in s Primorskega po 1. Od Kranjskega odpadejo na sodne okraje: 12 na škofjeloški, 14 na radovljški, 8 na kranjski, 5 na kamniški, 4 na kranjskogorski, 1 na trziški, 1 na ljubljanski, 1 na logaški in 2 na vipavski sodni okraj. Za 10.173 kosil in 9991 večerij se je izdalo 4707 K 26 vin. Dijaki so prispevali mesečno: dva po 6 kron, 23 po 5 K, eden po 4 kron, 8 po 3 kron, eden po 2 kroni; 13 dijakov je dobivalo hrano brezplačno. Dohodki so znašali 4487 kron 24 vin., stroški 4765 kron 72 vin., torej 278 K 48 vin. primanjkljaja. Z večjimi zneski so se spomnili Dijaške kuhinje: mestna občina Kraj (500 K), Kmetiška posojilnica v Ljubljani (50 K), mestna občina Škofja Loka (50 K), občina Stara Loka (20 K), občina Smlednik (30 K), duhovni svetnik Jernej Ramovš (100 K), nadžupnik Franc Kušar (40 K), Kreditno društvo v Kranju (25 kron), trgovci v Kranju odkupnino od novoletnih daril (420 kon). Odborovo delovanje so podpirale mnogo rodovine kranjskega mesta, ki so delile ubožnim dijakom hrano ali pa jih denarno podpirale. Tekom leta so umrli ti-le dobrotniki: vpokojeni župnik Martin Poč v Kamniku, župan Anton Burger v Hrašah pri Smledniku, kavarnar Karel Jäger in posestnica Terezija Končeva v Kranju. — V odboru Dijaške kuhinje so gospodje: dr. Edvard Šavnik, c. kr. višji okrajni zdravnik, načelnik; Boleslav Bloudek, c. kr. stavbni svetnik, načelnikov namestnik; Ivan Masten, c. kr. profesor, tajnik; Anton Zupan, c. kr. profesor, blagajnik; okrajni sodnik Oskar Dev, profesor dr. Vladimir Herle in mag. pharm. Franc Šavnik, odborniki. Iz dobe dvajsetletnega obstanka Dijaške kuhinje navajamo te-le podatke: Od 6903 učencev, ki so pohajali cesarja Franca Jožefa gimnazijo v Kranju od njenega reaktiviranja v letu 1894, pa do letos, jih je dobivalo hrano v Dijaški kuhinji 1477; použili so skupaj 521.496 obedov, ki so stali 95.848 kron. — Društveno imetje znaša: 55.705 kron 73 vin., glavnice in 4549 K 95 vin. razpoložljive, skupaj 60.255 K 68 v. Skupni dohodki znašajo 18.050 K 27 vin. skupni izdatki pa 97.794 K 59 v. Odbornikov je bilo 26; od teh jih je 5 umrlo (veleposestnik Peter Mayr, ravnatelj Andrej Žumer, odvetn. dr. Fr. Prevc, profesor Anton Peterlin in odvetnik dr. Josip Kušar). — Misel, da se ustanovi Dijaška kuhinja v Kranju, je izšla iz občinskega odbora. Dijaško kuhinjo vodi kot načelnik od njenega početka g. Edvard Šavnik, ki si je pridobil zanj s svojo požrtvovalnostjo in nesebičnostjo neminljivih zaslug. — Končno omenjamo še one velikodušne dobrotnike, ki so Dijaški kuhinji naklonili večja darila in volila: veleindustrijalec Vinko Majdič, župnik Šimen Robič, gospa Josipina Schiffrer, Jera Zorman, veletržec Janko Majdič, mornariški zdravnik dr. Leopold Majdič, učitelj Josip Traven, veletržec Ivan Majdič, gospodična Gabrijela Scaria, gospodična Marija Zismannova, gospa Katarina Roblekova in inženir Vil. Polak. — M. Pirnat.

Kranjske vesti.

—r— **Ranjen je bil** v nogu v boju pri Antwerpnu tovariš Ludovik Mikolič, učitelj v Črnomlju. Tako piše topničar Slovenec M. Oswald v pismu iz Antwerpna z dne 14. oktobra t. l.

—r— **Ranjen je bil** na severnem bojišču že koncem avgusta profesor I. drž. gimnazije v Ljubljani, rezervni poročnik Rudolf Grošelj. Zadet je bil v roko in so mu v bolnici v Levovu odrezali spodnjo laket desne roke. Dne 15. septembra je bil še v Levovu, odkoder je pisal svojim staršem. Njegova karta je prišla čez Stockholm v Ljubljano.

—r— **Na dopustu** je v svojem službenem kraju tovariš Fran Vončina, učitelj v Žireh. Vojaški napori so zrahljali njegovo zdravje.

—r— **Ranjen je bil** na severnem bojišču profesor ljubljanskega liceja rezerv. poročnik Josip Berce. Dne 20. pret. m. dopoldne so ga prinesli na prostor za obvezovanje ranjenec. Ranjen je od šrapnela na glavi; desna roka in noga sta popolnoma otrpli; ranjenec ne more nič govoriti in ne spozna nikogar. — Dodatno nam poročajo, da je prof. Josip Berce sicer težko ranjen, vendar smemo upati, da popolnoma okreva. Kakor njegov sluga poroča, ga je ranila v glavo krogla iz puške, ni ga pa raul šrapnel. — Iskreno želimo, da bi se simpatičnemu možu zdravje popolnoma vrnilo!

—r— **Prof. Ludovik Vagaja**, praporščak 17. pešpolka, je pisal svoji materi, da se nahaja v ruskem ujetništvu. Bil je ranjen na desni roki in je pismo pisal še z levico, vendar pa se mu rana dobro zdravi.

—r— **Tovariš Jakob Dimnik**, nadučitelj v Ljubljani, je bil nevarno zbolel, a se mu je bolezen po prizadevanju mestnega zdravnika g. dr. Kraigherja obrnila na bolje. Želimo, da bi se tovarišu Dimniku zdravje kmalu zopet popolnoma vrnilo.

—r— **V ruskem ujetništvu** se nahaja Fr. Z dolšek, strokovni učitelj kmetijske šole na Grmu. Zadnje pismo je pisal iz Saratova ob Volgi.

—r— **V ruskem ujetništvu** se nahaja Janko Dimic, strojni stavec naše tiskarne. Šrapnel mu je razbil puško, nje kopito ga je poškodovalo do onesveščenja. Takega so vjeli Rusi. Sedaj je na poti v Sibirijo v Omsk.

—r— **Trgovska in obrtna zbornica** je na zadnji svoji seji izvolila za svojega zastopnika v šolskem odboru obrtne nadaljevalne šole na Jesenicah pekovskega mojstra Albina Hauptmanna.

—r— **Delo za sirote in ranjence.** Tovariš Fran Potokar, nadučitelj v Dragatušu, je prevzel nadzorstvo osirotelih otrok, tovarišica Josipina Ahačičeva, učiteljica istotam, pa streže ranjencem v bolnišnici v Rudolfovem.

—r— **Zahvala.** Povodom poučnega izleta šolske mladine iz Dragatuša v Rudolfov pod nadzorstvom tukajšnjega učiteljskega izreka podpisano vodstvo gospodu Kalčiču, oskrbniku Elizabetne bolnice, g. Horvatu, upravitelju tiskarne, usmiljenim bratom, ravnatelju kmetijske šole na Grmu, gospodu Rohrmannu za preprijazen, gostoljuben sprejem, za poljudno obsežno razpravo in vsestranska pojasnila moderno urejenih naprav najiskreneje zahvalo, kakor tudi gostilnici »Štamburjevi« za izbornu postrežbo. — Vodstvo ljudske šole Dragatuš, dne 29. oktobra 1914. — Potokar Franc, naduč.

—r— **Pohvalno priznanje** je izreкло armadno poveljstvo za Srem in Banat v imenu najvišje službe rezervnemu poročniku Teodorju Šetini za hrabro in spretno vodstvo v sovražnem ognju. — Odlikovani poročnik je sin tovariša Franca Šetine, nadučitelja v Črnomlju.

—r— **Šolstvo v občinskem svetu ljubljanskega.** Na seji občinskega sveta ljubljanskega dne 20. oktobra t. l. je podžupan dr. Triller poročal, da je vlada sporočila, da za obrtno-nadaljevalne šole letos ne bo dala prispevka. Obč. svet, sklone principialno, da je pripravljen dovoliti tretjino doslej od vlade plačanega prispevka, če storita dežela in trg. in obrtniška zbornica isto. Obč. svetnik Pammer pojasni, da trg. zbornica takega prispevka ne more dati, vključ temu se županov predlog v principu sprejme. — Glasom poročila istega poročevalca se začasno nastavi za pomočnico na dnevnem zavetišču Jožica Likozarjeva s 50 K mesečno in Danetova s 15 K mesečno nagrado. Sprejme se tudi resolucija obč. svetn. Jegliča, da naj se razmišlja, kako bi se na zavetišču uvedlo moško ročno delo. — Uršulinke prosijo za prispevek k stroškom za vzdrževanje šolskega poslopja ter navajajo kot stroške za premost 741 K, kar pa bo veljalo najbrž za ves samostan. Mestna občina more prispevati za zunanjo šolo samo 1000 K. Sprejeto.

—r— **Gorupova ustanova za gojenke deklishega liceja v Ljubljani.** Razpisana so 3 mesta po 386 K. Prosilke slovenskih, oziroma hrvatskih staršev imajo opremiti svoje prošnje: 1. s krstnim ali rojstnim listom, 2. z ubožnim listom, 3. z zdravniškim izpričevalom, 4. z izpričevalom o cepljenih kozah, 5. s šolskimi izpričevali o poslednjih dveh semestrih ter 6. v prošnji navesti, kje stanujejo starši, oziroma varuhi, in če uživajo same ali kdo izmed bratov ali sester kakšno ustanovo ali javno podporo in v katerem znesku. Prošnje je nasloviti na c. kr. deželno vlado v Ljubljani in vložiti pri licejskem ravnateljstvu najkasneje do 20. novembra t. l.

—r— **Delo c. kr. deklishe ljudske šole v Idriji za »Rdeči križ«.** Učiteljice in učenke višjih razredov na c. kr. 8raz. rud. deklishe ljudski šoli v Idriji so pod vod-

stvom ravnateljice Marije Kavčičeve zasnovale dne 3. sept. t. l. pletilni, oziroma šivalni tečaj v prid društvu »Rdečega križa«. — Nabralo se je po učiteljicah in s prispevki c. kr. rud. direkcije (200 K), Lokalnega odbora (100 K), in idrijske podružnice »Rdečega križa« (100 K), do 24. oktobra v nabavo pletilnega materiala 742 K 68 v v denarju, razentega pa tudi mnogo perila, volne i. dr. — Imena darovalcev so bila objavljena v ljubljanskem uradnem listu. — Odposlale so se te-le stvari: 252 srajc, 40 parov spodnjih hlač, 25 jopičev, 310 parov nogavic, 183 parov zapetnikov, 40 parov kolenk, 600 parov snuč, 140 telesnih ovijač, 50 avb, 33 robcev, 114 rjuh, 33 predlek, 10 napolnjenih blazin, 50 brisač, 6 velikih zabojev obvezilk, 3 zaboje polnenja za blazine in 700 cigaret. Razentega se je preskrbelo 8 idrijskih ozdravljenih vojakov, ki so se podali zopet na bojišče, z vsemi gori naštetimi zimskimi stvarmi. — Od 25. oktobra naprej nadaljujejo učiteljice in učenke v smislu tozadevnega poziva c. kr. ministrstva za uk in bogočastje z dne 9. okt. 1914, št. 43.490, v šoli in doma dela za naše vrle vojaške.

—r— **Darila za vojaške, oziroma ranjence v naturalijah** so poslali: Učitelj Poljanec 6 vreč suhih sliv; Tonča Štamcerjeva, učiteljica v Podbrezjah, 39 kosov pletenega blaga; učiteljica Demšarjeva in Čermeljeva v Cerkljah (Dol.) 7 kosov pletenega blaga; vad. učiteljica Marija Sohulz v Ljubljani 4 blagajnice in 2 palice; dalje so poslali raznega blaga: učenke obrtne šole v Ljubljani, učenici na Vrhniki, učenke deklishe šole v Kamniku, učiteljice in učenke c. kr. 8-razr. rudn. deklishe šole v Idriji; šolsko vodstvo v Košani, učenke ljudskih šol Ljubljanske okolice: Studenec, Brezovica, Borovnica, Ježica, Sostro, Št. Jurij in Vič, šolsko vodstvo na Primorskem, šole kamniškega okraja, učiteljica Frida Uhlava, učiteljica Ivanka Cegnarjeva v Žabnici; ljudska šola v Dragatušu; ljudska šola v Trzinu.

—r— **V Trzinu** so pletle učenke pod vodstvom učiteljice tovarišice Jul. Kocijančičeve za vojaške v vojni nogavice, zapetnike in čepice.

—r— **Iz Loškega potoka** pišejo: Šolska prireditelj tukajšnjega učiteljskega se je izvršila povsem dobro in vsestransko zadovoljivo. Dvorana »Društvenega doma« je bila natlačeno polna občinstva, ki je pri vsaki točki lepo in bogato sestavljenega vzporeda navdušeno ploskalo. Sodelujoče učiteljstvo, kakor tudi šolska mladina je izvršila svojo nalogo izbornu. Najbolj pa je ugajal našim ljudem nastop dečkov v koračnici »Mladi vojak«. Igralci in igralke v Ganglovi dramatični sliki »Zadnji obisk« so dosegli popoln uspeh. Čisti dobiček v znesku K 140 se je porabil za nakup volne za pletenje nogavic vojakom, ki so v vojni. Vsa čast marljivemu našemu učiteljstvu!

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Provi-zorična učiteljica na ljudski šoli v Št. Jurju Hedviga Večaja je bila premeščena na enorazrednico v Zažar.

—r— **Tobak za vojaške.** Na tozadevni oklic so darovale v nabiralnici c. kr. dežel. vlade: deklishe šola v Kranju 7 zavojev tobaka, gojenke učiteljske v Ljubljani 1800 cigaret.

—r— **Odlikovanje.** Tiskarniški nadzornik naše tiskarne, g. Anton Sterlekar, je dobil častno svetinjo za 40letno zvesto službovanje. — Čestitamo.

Štajerske vesti.

—š— **Ranjen je bil** 14. pret. m. na severnem bojišču tovariš Stefan Firm, v Olinju, službujoč kot četovalja pri 20. lovskem bataljonu. Ima težko ranjeno levo roko. Leži v Krakovu, Festungsspital. Objekt VIII., oddelek 6.

—š— **Odlikovan je bil** z vojaškim zasluznim križcem z vojno dekoracijo stotnik domobranskega polka št. 26 — bivši učitelj — Fran Z w i r n, naš štajerski rojak, doma iz Stoperc pri Rogatu.

—š— **Običajni viničarski tečaji** se vrše tudi prihodnje leto v Mariboru in Zgor. Radgoni. Začne se 15. februarja, prošnje za sprejem je pa treba vložiti pri deželnem odboru do 6. januarja.

—š— **Iz Ptuj.** Za telovadnega učitelja na deželni gimnaziji je imenovan dosednji suplent Josip Koinig.

—š— **Šolstvo v Mariboru.** Poročajo nam: V četrtek, dne 22. oktobra t. l., je bil odprt šolski pouk na skoro vseh tukajšnjih zavodih, izvenzaj nvanjo žensko in moško učiteljske. Kakor smo že poročali, je gimnazija v realki in ima popoldanske ure. Dijaštva je mnogo, samo prvi gimnazijski razredi so nekoliko slabše obiskani od drugih let. Istega dne so s poukom pričeli tudi na ljudskih in meščanskih šolah, izvzemši c. kr. vladnico moškega učiteljskega. Pouk na meščanskih šolah je za posamezne razrede vsak drugi dan, to zaradi